

INNOVASION TEXNOLOGIYALARNING TA’LIM SAMORADARLIGIGA TA’SIRI

Kalilaev Ayapbergen Janabayevich

T.N. Qori Niyoziy nomidagi O‘zPFITI

Qoraqalpog‘iston Respublikasi filialining mustaqil tadqiqotchisi

tel raqami: +99893 707 46 01, (telegramm +99891 304 46 01)

elektron pochta manzil: Ayap1685@umail.uz

Hozirgi kunda ta’lim jarayonida innovasion, pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanib, ta’limning samaradorligini ko‘tarishga bo‘lgan qiziqish, e’tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda. Zamonaviy texnologiyalar qo‘llanilgan mashg‘ulotlar o‘quvchilar egallayotgan bilimlarni o‘zlari qidirib topishlariga, mustaqil o‘rganib, tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni ham o‘zlari keltirib chiqarishlariga qaratilgan. O‘qituvchi bu jarayonda shaxs va jamoaning rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi, shu bilan bir qatorda, boshqaruvchilik, yo‘naltiruvchilik vazifasini bajaradi. Bunday o‘quv jarayonida o‘quvchi asosiy figuraga aylanadi.

Pedagog - olimlarning yillar davomida ta’lim tizimida

Nega o‘qitamiz? Nimani o‘qitamiz? Qanday o‘qitamiz?

savollariga javob izlash bilan bir qatorda

Qanday qilib, samarali va natijali o‘qitish mumkin? - degan savoliga ham javob qidirdilar.

Bu esa, olim va amaliyotchilarni o‘quv jarayonini texnologiyalashtirishga, ya’ni o‘qitishni ishlab-chiqarishga oid aniq kafolatlangan natija beradigan texnologik jarayonga aylantirishga urinib ko‘rish mumkin, degan fikrga olib keldi.

Bunday fikrning tug‘ilishi pedagogika fanida yangi pedagogik texnologiya yo‘nalishini yuzaga keltirdi.

Bugungi kunda ta’lim muassasalarining o‘quv-tarbiyaviy jarayonida pedagogik texnologiyalardan foydalanishga alohida e’tibor berilayotganining asosiy sababi qo‘yidagilardir:

Birinchidan, pedagogik texnologiyalarda shaxsni rivojlantiruvchi ta’limni amalga oshirish imkoniyatining kengligida. «Ta’lim to‘g‘risida»gi

Qonuni»da rivojlantiruvchi ta’limni amalga oshirish masofasiga alohida e’tibor qaratilgan.

Ikkinchidan, pedagogik texnologiyalar o‘quv-tarbiya jarayoniga tizimli faoliyat yondashuvini keng joriy etish imkoniyatini beradi.

Uchinchidan, pedagogik texnologiya o‘qituvchini ta’lim-tarbiya jarayonining maqsadlaridan boshlab, tashxis tizimini tuzish va bu jarayon kechishini nazorat qilishgacha bo‘lgan texnologik zanjirni oldindan loyihalashtirib olishga undaydi.

To‘rtinchidan, pedagogik texnologiya yangi vositalar va axborot usullarini qo‘llashga asoslanganligi sababli, ularning qo‘llanilish talablarini amalga oshirishni ta’minlaydi.

Hozirgi davrda sodir bo‘layotgan innovasion jarayonlarda ta’lim tizimi oldidagi muammolarni hal etish uchun yangi axborotni o‘zlashtirish va o‘zlashtirgan bilimlarini

o‘zlari tomonidan baholashga qodir, zarur qarorlar qabul qiluvchi, mustaqil va erkin fikrlaydigan shaxslar kerak.

Shuning uchun ham, ta’lim muassasalarining o‘quv-tarbiyaviy jarayonida zamonaviy o‘qitish uslublari - interfaol uslublar, innovasion texnologiyalarning o‘rni va ahamiyati beqiyosdir. Pedagogik texnologiya va ularning ta’limda qo‘llanishiga oid bilimlar, tajriba o‘quvchilarni bilimli va etuk malakaga ega bo‘lishlarini ta’minlaydi.

Innovasiya (inglizcha innovationas - yangilik kiritish) yangilik demakdir. Innovasion texnologiyalar pedagogik jarayon hamda o‘qituvchi va o‘quvchi faoliyatiga yangilik, o‘zgarishlar kiritish bo‘lib, uni amalga oshirishda asosan interfaol uslublardan foydalaniladi.

Interfaol («inter» - bu o‘zaro, «faol» - harakat qilmoq) - o‘zaro harakat qilmoq yoki kim bilandir suhbat, muloqot tartibida bo‘lishni anglatadi.

Boshqacha so‘z bilan aytganda, o‘qitishning interfaol uslubiyotlari - bilish va kommunikativ faoliyatni tashkil etishning maxsus shakli bo‘lib, unda ta’lim oluvchilar bilish jarayoniga jalb qilingan bo‘ladilar, ular biladigan va o‘ylayotgan narsalarni tushunish va fikrlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Interfaol darslarda o‘qituvchining o‘rni qisman o‘quvchilarning faoliyatini dars maqsadlariga erishishga yo‘naltirishga olib keladi.

Bu uslublarning o‘ziga xosligi shundaki, ular faqat pedagog va o‘quvchilarning birgalikda faoliyat ko‘rsatishi orqali amalga oshiriladi.

Bunday pedagogik hamkorlik jarayoni o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, ularga:

- o‘quvchining dars davomida befarq bo‘lmaslikka, mustaqil fikrlash, ijod qilish va izlanishga majbur etilishi;

- o‘quvchilarning o‘quv jarayonida fanga bo‘lgan qiziqishlarini doimiylikni ta’minlanishi;

- o‘quvchilarning fanga bo‘lgan qiziqishlarini mustaqil ravishda har bir masalaga ijodiy yondashgan holda kuchaytirilishi;

- pedagog va o‘quvchilarning hamkorlikdagi faoliyatini doimiy ravishda tashkil etilishlari kiradi.

Pedagogik texnologiya masalalarini va muammolarini o‘rganayotgan ba’zi o‘qituvchilar, tadqiqotchilar va amaliyotchilarning fikricha, pedagogic texnologiya

- faqat axborot texnologiyasi bilan bog‘liq hamda o‘qitish jarayonida ko‘llanishi zarur bo‘lgan o‘qitishning texnik vositalari, kompyuter, masofali o‘qish yoki turli xil texnik vositalar. Bizning fikrimizcha, pedagogik texnologiyaning eng asosiy negizi-o‘qituvchi va o‘quvchining belgilangan maqsaddan kafolatlangan natijaga hamkorlikda erishishlari uchun tanlagan texnologiyalariga bog‘liq.

Respublikamizda ma’naviyatni yuksaltirish, milliy ta’lim tarbiya tizimini takomillashtirish, uning milliy zaminini mustahkamlash, zamon talablari bilan uyg‘unlashtirish asosida jahon andozalari darajasiga chiqarish maqsadida katta ahamiyatga ega bo‘lgan nazariy-amaliy ishlar amalga oshirilmoqda. Shundan kelib chiqqan holda, hozirgi paytda ta’lim tizimini takomillashtirish orqali har tomonlama etuk, barkamol, mustaqil fikrlashga qodir, irodali, fidoiy va tashabbuskor kadrlarni tayyorlashga katta e’tibor berilmoqda.

Hozirgi kunda ta’lim jarayoniga innovasion texnologiyalar va interfaol usullarni

qo‘llashga qiziqish tobora keng tus olmoqda. Bunday qiziqishga asosiy sabab, shu vaqtgacha an’anaviy ta’limda o‘quvchilar faqat tayyor bilimlarni egallashga o‘rgatilgan bo‘lsa, zamonaviy texnologiyalarda esa, ularni bilimni o‘zlari qidirib topishlariga, mustaqil o‘rganib tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni o‘zlari chiqarishlariga o‘rgatadi.

Pedagog bu jarayonda o‘quvchi shaxsining rivojlanishi, shakllanishi, bilim olish va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi va shu bilan bir qatorda boshqaruvchilik, yo‘naltiruvchilik funksiyasini ham bajaradi. Ta’limda innovasion pedagogik texnologiyalarga asoslanish va innovasiyaga intilish, o‘quvchilarni faollashtirishga qaratilgan turli interfaol uslublardan foydalanish ta’lim maqsadini samarali amalga oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayev R.A. «Ta’lim Tizimida Innovasion Texnologiyalardan Foydalanishning Ahamiyati» Kielce: Laboratorium Wiedzy Artur Borcuch 2022 yil, 338-340 bet
2. Axmedov I., Muxitdinov M.B, Umarov I. Yangi pedagogik texnologiyalarni joriy qilgan xolda qurilish materiallari va buyumlari fanini o‘qitishning samarali usullari. JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS 2023 yil., 285-300 bet
3. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A Ta’limda innovasion texnologiyalari nomli qo‘llanma. –Toshkent-2008